

ЗАПИСКИ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУНА Ч. 17

МАТЕРІЯЛИ ПЛАСТОВОГО КОНГРЕСУ
1948

Інж. Євген Кульчицький-Гут
скавтмастер

Наше довкілля під час мандрівки

(Відношення Пласту до зовнішнього світу: дому, школи, церкви,
громадського життя, політики, чужих і міжнародних організацій)

ING. E. KULCZYCKYJ-GUT
OUR ENVIRONMENTS DURING THE JOURNEY

THE SCOUT MOVEMENT AND LIFE: HOME, SCHOOL,
CHURCH, CIVIL, POLITICAL LIFE, FOREIGN AND
INTERNATIONAL INSTITUTIONS

Авгсбург, 1948

Вступ.

Пласт не є і не може бути відірваний, ізольований від довкілля. Воно має величезне виховне значення і вплив на молодь. Життя, — практичне, реальне життя, — є найкращим виховником, найкращою школою. Пласт займає тільки малу частину часу юнака, решту забирає в нього довкілля, яке його виховує і формує.

Ці впливи довкілля, на жаль, не завжди бувають позитивні; в наших теперішніх ненормальних умовах воли переважно негативні. Тому завданням Пласту: 1. запобігти використувати всі додатні виховні впливи довкілля та, 2. старатися, щоб впливи довкілля втратили свій негативний характер — і стали позитивними. Тут для Пласту відкривається дуже широке поле діяння, бо ні сьогоднішня сім'я, ні школа, ні громадське і політичне життя — не сповняють як слід своїх великих виховних завдань.

Особливо пекучими стають ці завдання на чужині, головню при великому розпорощенні. Життя на еміграції несе із собою великі небезпеки:

1. Охолодження національних почувань, затрату зрозуміння національних пекучих потреб, повільну затрату відчуття споріднення з рештою нації і її долею. Цій небезпеці підпадають і національно свідомі, інтелігентні одиниці — нерез досить швидко — коли втрачять зв'язок з рідним краєм, коли з безпосереднього фронту боротьби перейдуть у більш нормальні і спокійні умовини життя.

2. Під тиском боротьби за існування наступає самочинно зворот до матеріалізму: гріш, заробіток, матеріальні блага — стають ціллю життя. Затрачується зрозуміння до потреби безкорисної суспільно-громадської праці, затрачується національна жертвенність і відчуття обов'язку помагати своїм землякам. Ця небезпека загрожує особливо нашій теперішній еміграції — при перспективах повної деклясації і великого розпорощення.

3. У висліді зникає національно-суспільницький гін, занепадає громадське й культурне життя. І врешті настає

4. повна денационалізація. Цілий процес денационалізації триває звичайно довгі роки, але були випадки, особливо у менше свідомого елементу, повного винародовлення у кількох коротких роках. Найбільш виставлена на всі ці небезпеки молодь, яка не має де набратись національної свідомости, не пам'ятає рідного краю, виховується у чужій школі і чужому середовищі.

Якщо Пласт хоче виконати свій великий обов'язок перед Батьківщиною, то — ідучи на дальшу еміграцію — мусить поставити на перше місце у програму своєї праці: боротьбу з денационалізацією. Це вдасться нам виконати тільки тоді, коли створимо всюди там, де буде жити наша молодь, — своє власне українське середовище, «сурогат України» — як це дехто називає.

Таким сурогатом України є тепер для нас табори з їх культурним, громадським життям. Окремі установи дбають про підтримання цього життя. Інакше буде при нашому дальшому розпорощенні. Дуже часто не буде кому творити таких установ для створення і вдержання українського середовища. Обов'язком Пласту мусить бути в такому випадку — активно включитися в розбудову й вдержування при житті суспільно-громадського сектора. Пластові провідники мусять якнайшвидше познайомитися з цими своїми майбутніми обов'язками.

В Пласті маємо тепер два сектори праці: виховні одиниці з виховним провідником (гурток, курінь, зв'язковий) й адміністраційні одиниці з адміністраційним провідником (станція, станичний).

Перший підходить до молоді як виховник і Пласт трактує як виховну організацію. Він звичайно веде свою працю з віково обмеженою групою молоді.

Другий трактує Пласт як рух. Він мусить мати перегляд виховної праці для цілої молоді 7—24 років і для старших: УСП і УПС. Він займається організаційними проблемами й адміністрацією Пласту. Його завданням саме зв'язок з довкіллям, чи, як ми кажемо, «пластова політика».

Це два різні типи людей. Перший наближається до педагога і героїського взору для молоді, другий є скоріше суспільно-громадський діяч і дипломат.

При розпорощенні обидві функції будуть в одних руках. Тому пластовий провідник, крім своєї виховної праці, муситиме вміти проаналізувати впливи середовища, розбудувати і вести різні ділянки громадського життя, зацікавитися приватним життям своїх пластунів, їх домашніми умовинами, осягами в школі, відношенням до церкви, до політичних суспільних течій, тощо. Не менше важними є контакт і співпраця з чужими скавтськими організаціями в країні, де будемо жити. Згідно з резолюціями XI. Скавтової Конференції це нам уможливить і улегшить працю.

Було б дуже побажаним, щоб наші пластові провідники одержали перед своїм виїздом відповідний вишкіл у згаданому напрямі.

* * *

З усіх чинників, що впливають на молодь, найбільше виховне значення мають:

дім, батьки і життя в сім'ї.

Родинне життя заціплює в дитини найглибші почування: віру в Бога, любов батьків і своєї рідні та ближніх, любов батьківщини, почуття честі й особистої гідності. Через плекання родинної традиції виробляється суспільницький гін. Це життя дає також дитині перші основи правопорядку, організованості, дає засновки майбутнього характеру і світогляду. Виховання в домі батьків тяжко чимнебудь заступити; його пізніше тільки доповняють впливи школи, церкви, Пласту і громадянства.

Від ствердження цього мусить виходити також пластовий провідник. Він знає, що ніхто так не бажає дитині щастя й успіху в житті, як саме батьки. І в тому вони: батьки і пластовий провідник сходяться разом. І разом вони мусять прямувати до спільної мети.

Пластовий провідник має використати всі доступні йому засоби, щоб збільшити добрий виховний вплив батьків і дому. Він старається на кожному кроці піднести авторитет батьків і значення сім'ї і дому. Пластові зайняття повинні бути обмежені до найконецніших. Провідник ясно ставить справу, що є пластовою роботою, а що ні. Інколи добре повідомити батьків наперед, на які сходини, мандрівки, тощо, їх дитина повинна прийти, зокрема тоді, коли, діти використовували б Пласт, як покришку для своїх приватних, не-пластових, забав й екскурсій.

З батьками треба бути часто в контакті, щоб можна було контролювати поведінку пластуна дома і його відношення до решти сім'ї. Треба пильно вислухувати побажань і скарг батьків і, в міру можливості, йти їм назустріч. Треба переконати батьків, що ми не хочемо їм відбирати дітей, тільки хочемо допомогти їм у виховній праці для досягнення високої мети: виховання доброго громадянина, щасливого у своєму успішному житті.

Але батьки не завжди мають педагогічний хист, не завжди мають розуміння для виховних потреб і проблем, не завжди усвідомлюють собі ясно мету, що до неї треба прямувати і, вкінці, не завжди мають терпеливість і час займатися вихованням дітей. Наше теперішнє таборове життя дає нам безліч крикливих прикладів повного нерозуміння виховних справ зі сторони навіть інтелігентних батьків. Нашим обов'язком ставатися, щоб батьки зацікавилися і ближче познайомилися з основними завданнями пластової виховної праці, її методами і засобами.

Успішність нашої праці в тому, щоб переконати батьків, що в їх власному інтересі і в інтересі їх улюблених дітей, вони повинні помагати нам з усіх сил. Добрим прикладом може нам бути американський скавтінг. Там батьки творять комітети, які дають почин до створення скавтових частин, вишукують провідників для них, дбають про домівку і ввесь виряд і на кожному кроці стараються піддержати виховне зусилля скавтінгів.

Щоб притягнути і зацікавити батьків, ми повинні час-до-часу влаштувати дискусійні вечори з батьками. Курінь може леколі влаштувати чайний вечір, чи щось подібне, для своїх батьків (день матері, спільне національне свято, річниця заснування, вілсвяткування іменувань чи відзначень, тощо). Добра розв'язка цієї справи — це створення кружка «Пласт-Приятю» або кружка батьків даного куреня. Не вимагати від батьків надто багато праці чи помочі, вистачає, коли викличемо в них живе зацікавлення працею Пласту і ширю прихильність. Це значно облегчить нашу працю та буде мати велике виховне значення.

Такий кружок батьків може дуже багато зробити для «свого» куреня: допомогти придбати домівку, уможливити влаштувати власний табір чи більшу мандрівку, уможливити участь в загальних таборах, з'їздах, Лжемборі, подбати про шатра й інший виряд, боронити інтересів Пласту перед місцевою адміністраційною владою, тощо. Але найважливіше — це світломе зусилля цілим своїм особистим впливом допомогти у виховній праці згідно з ідеалами Пласту.

* * *

Церква

є не менш важним виховним чинником для нашої молоді. Тому релігійності в Пласті належить особливе місце. Це ясно відзер-

калюється у Пластовій Присязі, а в деяких скавтових організаціях і в Пластовому Законі.

Пластова Присяга кладе ясну і виразну вимогу до пластуна: бути вірним Богові. Тут виразно підкреслюється внутрішнє переконання, а не тільки зовнішню форму. Пласт має зробити з пластуна правдивого християнина, має дати йому християнську віру і християнський світогляд для щоденного практичного вжитку, а не лише зовнішні вияви для недільного богослуження.

Ві-Пі твердить на основі свого досвіду, що релігійності годі навчити; нею можна когось тільки «заразити». Тому саме завданням Пласту не є релігійний вишкіл формального порядку, але виховання у релігійному дусі.

Ця проблема є тепер у нас дуже складна і делікатна. Ми маємо в Пласті багато молоді з Осередніх Земель, що перейшла примусове безбожницьке виховання. Ця молодь має дещо інакше ставлення до тих справ, як молодь із Західних Земель. Сильно даються відчувати тут негативні впливи воєнної і повоєнної доби. До молоді треба підходити дуже тактовно й розумно: силою, криком і наказами тут годі щонебудь зробити. Підхід мусить бути дуже спокійний і глибокий, можа б сказати: філософський. Найбільший вплив тут може мати сама молодь, вихована в іншому дусі. Не забуваймо, що тут перед Україною великі завдання: відчинення цілого Сходу Європи для християнської культури. Однак ці завдання будуть вимагати від нас дуже багато праці, часу, а може й змінених умовин життя.

Особливу увагу треба звернути тут на життя в природі. Так природознавство виростає на один з важливіших виховних чинників. Однак не вільно робити з нього шкільної науки! Коли природа і життя на її лоні мають розбудити у хлопця глибші почування, ми не можемо підходити до них чисто розумово, матеріалістично.

Життя на лоні природи, обсервація її досконалих творів, доцільність законів, що володіють в природі і в цілому житті, безконечність зоряних світів, гармонія в укладі цілої природи від найменших електронів й атомів аж по найбільші небесні тіла, нерозгадна сила життя, що керує так само найменшими вірусами й бактеріями, як і найбільшими животинами та їх скупченнями, — те все, якщо його поставити юнакові перед очі в відповідний спосіб, мусить викликати в нього почуття, що існує якась вища сила, якийсь вищий закон, зище ество, що кермує усім, піклується всім і веде до якоїсь мети.

Тиха гутірка в вузькому крузі найближчих приятелів, хвилина мовчаливої задуми при ватрі — десь далеко від людських осель — може мати більше значення, чим глибокоумні теоретичні поучування або галасливі багатолюдні виступи великих пластових з'єднань, ще й може при участі сторонніх гостей! Один захід сонця в горах, якщо його сприймемо з розкритою душею, може нам дати під виховним оглядом більше, чим цілі книги вивчені напам'ять!

Але пластовий провідник мусить вміти приготувати психічно своїх хлопців до сприймання цієї величі й краси. Він мусить сам мати чутливу душу на ту красу, сам мусить цікавитися питаннями філософії життя й природи. Мусить також бути хоч трохи читаний, щоб міг розказати хлопцям про всі ті чуда й розкрити для них юні очі й душі.

На тому фундаменті треба щойно розбудовувати величну будівлю віри в Бога. Треба показати юнакові, що наші пластові закони й наша мораль — це в основі ті самі закони й мораль, що їх дав колись Україні ще св. Андрій Первозваний на святих кривських горах. Це ті самі засади у відношенні людей поміж собою, що їх вже майже дві тисячі років тому встановив Ісус Христос. Треба виказати юнакові, що наша сьогоднішня культура — це християнська культура, наш модерний світогляд — це християнський світогляд. Треба зробити пластунові приступною історію всесвітньої культури і виказати на основі історичних фактів вплив християнства на неї. В школах, на великий наш жаль, ця ділянка ще й сьогодні дуже занедбана.

Пласт, однак, не попадає у крайність! Він не має на меті виховати нетолерантних фанатиків! Треба пластунові заціпити думку, що він повинен шанувати й любити свого ближнього навіть й іншого віровизнання, бо й він є членом цієї самої національної спільноти.

Даючи основи під правдиву віру в Бога, Пласт залишає самим пластунам виконання їх релігійних обов'язків під проводом їх власних священиків. Пласт, як організація не може фаворизувати якогось одного віровизнання. Маємо два головні віровизнання і мусимо шанувати обидва! Пластун має виконувати свої релігійні обов'язки у приватному своєму житті і Пласт його до того заохочує. На мандрівках, зустрічах і таборах мають спільні молитви нагадувати юнакам їх головний обов'язок.

У нас зацікавлення церкви Пластом було завжди дуже велике. Пригадаймо постійне зацікавлення і поміч нашого найбільшого Добродія — бл. п. Митрополита гр. Шептицького! Треба сподіватися, що й тепер поміж Пластом і нашими Церквами буде налагодна тісна співпраця для одної великої мети — виховання чесних і побожних громадян.

Школа.

Проф. Д-р Л. Білецький так характеризує стан української родини, молоді і школи («Українська Школа на еміграції, ч. 2-3. 1947).

»А найбільше потерпіла українська родина. В більшості батько був заарештований, або висланий в тундри й тайгу на північ, у Сибір або вбитий, мати пішла на тяжку працю, а діти були і тепер є залишені на самих себе й розбрились за куском хліба по людях. Про якесь виховання їх не було й мови: розбрат, провокації, шпіонажа і доноси, — то була зброя розкладу й морально-духового занепаду. Все це привело дітей у масі до того, що вони стали жебрати, а пізніше красти, обманювати й велика кількість із них докотилась до злочинів, до правопорушництва й до того, що батько й мати перестали вірити своїм дітям, і навпаки. Родини пішли врозтіч і стали зряддям таємної стежі НКВД: син повстав на батька, донька на матір; підозра, недовіря, замкнення в собі — все це вилилось у той страшний внутрішній побут родинного життя; ховалась усяка думка, зчезали заміри... Всі моральнодухові нитки, що спаюють родину в одну духову цілість, раптом обірвалися... І та родина, що є основою й зародком українського суспільного життя, та колишня патріархальна,

високоморальна родина українського народу в масі своїй за винятком невеликої кількості перестала існувати. І на згадку такого розкладу серед молодого й наймолодшого українського покоління повстала духовна безпритульність, самотність кожної людини, зловіща мовчанка запанувала в суспільнім житті народу, учительства й навіть ліпших дітей, що ще не згубили національної гідності. І от оці викривлені душі нашого наймолодшого покоління складають контингент нашої школи. А коли додамо оту партійну гризню, отой партійний розклад, боротьбу, що тут на чужині позначилась зловіщою примарою нашої емігрантщини і яка починає опановувати нашу школу в старшій віці, — все це промовляє до нас зловіщим мemento, що знижує рівень науки, робить нашу школу невидним знаряддям політики, духової спекуляції, грою темних сил, розкладу й ареною боротьби за впливи, за панування над наймолодшим нашим поколінням».

Наша теперішня школа ще й з іншого погляду має великі недостаті. В нормальних умовах школа не обмежується на саме навчання, але ставить собі за ціль також виховання: вироблення правильних моральних життєвих засад, плекання доброї і сильної волі, глибоких і шляхетних почувань, розвиток інтелігенції, фізичне вироблення. Для того має школа багато виховних засобів. Аналізуючи теперішній стан нашої школи, проф. д-р. П. Ісаїв («Сучасні наші потреби у виховній ділянці», там-же) приходить до сумного висновку, що виховні засоби нашої теперішньої школи взагалі не діють, або діють тільки в дуже малій мірі. Видавалось би само-зрозумілим, що наші виховники повинні б тому звернути більшу увагу на виховні засоби, що їх вживає Український Пласт, та старатися використати їх для заповнення тієї прогалини у виховній ділянці, що так виразно позначилась у нашій теперішній школі.

А тим часом багато виховників, які не мали можливості ближче познайомитися з Українським Пластом, його завданнями і виховними засобами, піддержує думку, що школа і Пласт — стоять на протилежних до себе полюсах («у школі — наука, у Пласті — забава»), що Пласт забирає забагато часу у школярів і так спричинюється до занедбування шкільних обов'язків, що Пласт послаблює авторитет шкільних виховників і вириває школярів з-під їхнього впливу, тощо.

Скажімо собі щиро, що в пластовій праці бувають часто також різні недомогання і що закиди виховників бувають не раз оправдані. Немає сумнівів, що найважливішим обов'язком нашої молоді в школі мусить бути наука і здобування знання. Особливо тепер, коли наша молодь залишилась під оглядом інтелектуального розвитку й загальної освіти дуже позаду. Багато тут завинили зовнішні умовини: війна з усіма її супровідними явищами, але багато винні й наші внутрішні обставини: неупорядковане політичне й суспільно-громадське життя. Наша молодь мусить тепер доганяти те, що втратила, мусить за кожну ціну старатися досягнути нормального рівня у порівнянні до міжнародної конкуренції.

Наші пластові провідники не раз роблять велику помилку: у своїй великій любові до Пласту стоять вони на становищі, що Пласт важніший, ніж школа, що важніший характер, ніж саме

знання. Але це правда тільки одностороння. Без школи й знання — ми, як нація, не можемо існувати, не можемо боротися з чужою конкуренцією на всіх ділянках національного життя, не можемо навіть мріяти про досягнення нашої великої мети, про сповнення нашого найсвятішого завдання! Мусимо вирішувати ці справи розумно! Не сміємо дозволити, щоб пластуни були гіршими учнями, ніж не-пластуни! До учнів-пластунів мусимо ставити далеко суворіші вимоги. Тим ми досягнемо подвійну мету: вищий інтелектуальний рівень і вищу загальну освіту наших пластунів і піднесення престижу Пласту.

Ми звичайно ставимо теоретичне твердження, що мета й завдання школи й Пласту до значної міри покриваються. Що Пласт і школа, хоч може і вживають різних методів для навчання, виховання і вишколу, і зміст їх праці нераз значно від себе різняться, все ж таки йдуть до спільної мети: Виховання доброго громадянина. Забуваємо при тому навести конкретні приклади. А Пласт помагає школі у її праці зовсім конкретно:

1. Пласт розвиває у юнацтва духові здібності та властивості, що улеглиють науку та сприймання шкільного матеріалу взагалі, як пам'ять, швидку орієнтацію, спостережливість, притомність ума, бистрість змислів, логічне думання і самостійність в думанні, вміння робити правильні висновки й заключення, тощо.

2. Пласт розвиває властивості, що примушують виконувати точно шкільні обов'язки, помагають побороти неодну перешкоду: здорову амбіцію, почуття обов'язку, почуття честі й власної гідності, охоту до праці, потребу завжди чогось навчитися, чи щось нового довідатися, завзяття, витривалість, погідність, веселість і добрий настрій — оптимізм, вірність, пошанування професорів і виховників, дисципліну, тощо.

3. Пласт вчить, як треба працювати та дає відповідні вмілості: систематичність праці, плянування, етику праці, точність і прецизність, послідовність, ступневість, знання організації і ведення праці, вміння співпрацювати з іншими, тощо.

4. Пласт дбає про здоров'я юнацтва; для цього вчить його плекати своє тіло, придержуватися гігієни, вдержувати себе в добрій кондиції; вчить першої помочі, знання будови тіла, тощо. Це все улеглише виконання шкільних обов'язків.

5. Пласт дбає, щоб молодь завжди перебувала в доброму товаристві, щоб розумно й корисно переводила вільний час, щоб не тратила часу на дурниці, шкідливі забави, витівки, щоб завжди, і тоді коли має дозвілля, робила щось корисного, щоб старалася на кожному кроці чогось навчитися, поширити свою загальну освіту.

6. Пласт, виховуючи в патріотичному дусі, спонукує юнацтво вивчити всі національні проблеми, особливо заохочує вивчати історію рідного краю, землезнання, українську природу, господарські проблеми, мистецтво, літературу, мову, тощо. Це зростає особливо зацікавлення тими предметами і влегше школі працю в тих ділянках.

7. Пласт старається розбудити любов й зацікавлення до природи й природничих наук. І хоч він підходить до цих проблем трохи з іншої точки зору, то все ж таки те зацікавлення, розбуджене в молоді, спонукує її до глибшого й основнішого вивчення предметів природничої групи. З огляду на велике

значення і вагу цієї групи, особливо у перспективах майбутнього, це означає велику допомогу школі.

8. Пласт старається виробити особливе зацікавлення технічними й господарськими проблемами, не тільки як засіб для забезпечення своєї особистої екзистенції, але й із ціло-національних і державницьких міркувань. Цими своїми зусиллями Пласт старається заповнити небезпечну прогалину в нашій виховній політиці.

9. У Пласті знаходить застосування мистецьке виховання, спів, рисунки, наука стилю й композиції, краснорічність, бистре реагування, тощо (у формі: пісень, писання звітів, протоколів, гутірок, доповідей, дописування до пластового часопису, виступів та імпрез, виставок, ручних робіт, змагань, ігор і п.). Так могли б ми вказати ще й на інших предметах шкільного навчання, що Пласт звертає особливу увагу на них у своїй самовиховній програмі, допомагаючи так школі в її праці та виконуючи значну частину її завдання.

Досвід і спостереження вчать нас, що ці міркування є зовсім правильні, бо вироблений і вишколений пластун при далеко меншій витраті часу дає кращі осяги в шкільній науці, ніж непластун. Однак наші недомагання у внутрішньо-виховній діяльності є тепер ще часто причиною, що наші пластуни-учні нерідко не виказують у вистачаючій мірі такого пластового вироблення, яке улегшило б їм науку в школі та запевнило кращі осяги. Тому пластові провідники повинні обов'язково тепер звернути увагу на таку пластову вишкільну працю (гри, вправи, змагання і інший вишкіл), яка якнайскорше виробить у пластунів потрібні в школі здібності. Крім того треба пластунам-учням заохоти до праці в школі. Провідник повинен переконати їх, що якнайкраще виконування шкільних обов'язків це перша а може зараз і єдина вимога, яку ставить до них наша батьківщина.

Пластуна треба переконати, що занедбування поза-пластових фахових обов'язків суперечить пластовим приписам, присязі і законам. Коли учень-пластун з об'єктивних причин не виказує задовільних поступів у науці, пластовий провідник дбає про допомогу для нього від його ж таких товаришів-пластунів. Треба влаштовувати спільні лекції, допомогу здібніших учнів тощо. А коли все це не помагає, треба дати пластунові примусову відпустку з усіх його пластових обов'язків, щоб весь свій час він міг присвятити поправі своїх успіхів у школі. З виховного боку така відпустка має підігнати його до праці, промовити до його амбіції і переконати його, що Пласт насправду поважно трактує шкільну науку. Тому ніколи не можна трактувати примусової відпустки тільки як певної формальності; її треба переводити з усією послідовністю, а то й з суворістю. А коли це все не помагає, то або юнак не має ніякої амбіції, ніякої честі, або він є інтелектуально недорозвинений; такого юнака непотрібно в Пласті. Бо Пласт не є масівкою. Він старається притягнути до себе найідейніших і найздібніших. До них мусимо ставити дуже високі вимоги. Краще менше число, але добрих пластунів, ніж багато поганих! Тому пластунам-учням нічого не відпускаємо без дійсно важкої причини! Поблажливість тільки тоді на місці, коли є подиктована виховними мотивами, коли ми певно переконані, що пластун поправиться і викаже виразний успіх. Нагоду до поправки треба завжди дати.

Співпраця зі школою не має бути тільки односторонньою. Ми маємо право вимагати й від школи помочі й зрозуміння. Що ж

може дати школа Пластові? Вона може звернути нашу увагу на здібних юнаків, заохотити їх до праці в Пласті, відповідним трактуванням учнів-пластунів розбудити їх амбіцію, викликати пошану до Пласту і його ідей, давати з професорського збору опікунів а то й зв'язкових, екзаменаторів, інструкторів до різних вмілостей, допомогти здобути домівку, доповнити шкільну бібліотеку пластовими виданнями, співпрацювати з пластовими виховниками. Особливо дуже побажані були б спільні сходини шкільних і пластових виховників для обговорення педагогічних проблем та узгодження виховної праці.

На нашій далішій скитальщині і при великому розпорощенні особливо потрібною і корисною буде тісна співпраця школи й Пласту.

* * *

Відношення до суспільно-громадського життя.

Проблема найкращої служби батьківщині є в нас постійно актуальною. Панують в нас діаметрально протилежні погляди на цю справу. Тому дехто нападає на Пласт, буцім-то він занадто інтернаціональний і замало патріотичний, інші називають його саме навпаки шовіністичним, а навіть фашистським. Як же ми самі дивимось на наші суспільно-громадські обов'язки?

Ні основник Скавтіngu, ні основники нашого Пласту не вважали своєї праці за самоціль. Вони ясно усвідомлювали собі й виразно це завжди підкреслювали, що завданням Пласту (Скавтіngu) є виховати юнацтво на добрих громадян своєї держави, добрих синів і дочок свого народу, що найвища мета Пласту — громадські чесноти й шляхетний характер. Вся праця в Пласті відбувається з цією думкою, щоб пластунів приготувати й вишколити до майбутньої громадської праці, для добра свого народу, своєї вітчизни. Тому що громадська праця дуже різномодна й обіймає безліч різних особливих ділянок національного життя, мусить і праця Пласту бути дуже різномодна, всестороння. Кожна чинність, що є спрямована на задоволення потреб ширшого круга громадян, має свою питому вагу в національному житті й повинна знайти відповідне узгляднення у виховній і вишкільній праці Пласту.

Так зроджується в Пласті вже в самих його початках ідея практичного підготовки молоді до суспільно-громадської праці. В рядах Пласту годі дати повний і подрібний фаховий вишкіл у всіх ділянках суспільного життя. Прийшлося обмежитися до засвоєння найосновніших засад, до вивчення методів і способів праці, байдуже в якій це не було б діяльності. Найголовнішим було загальне наставлення молоді: вироблення суспільницького змісту і почуття обов'язку служити батьківщині. Девізою Пласту став клич: «Не ти, не я - а Ми» (Дрот).

Як у кожній іншій проблемі, так і тут Пласт має зовсім практичний підхід. Ціла виховна система Пласту наставлена на вироблення патріотичного світогляду. Пласт дає правильне зрозуміння найбільш пекучих потреб нації, виробляє почуття обов'язку супроти батьківщини, розбуджує суспільницький зміст, заціплює етику праці, привчає до чесної гри. Далі дає молоді техніку громадської праці, то б то вчить планувати працю, організувати і вести її, вчить підготовляти доповіді, вести діловодство, промовляти, проводити сходинами, дає зацікавлення і загальне знання господарських справ, культурної політики тощо. Вкінці Пласт дає молоді можливість і нагоду за-

своїй собі певні галузі практичного знання, що мають значення для суспільного життя: першу поміч, п. жарництво, рятівництво при різних нещастях і катастрофах, суспільну гігієну, красзнавство і різні ділянки українознавства, особливо з практичного господарництва тощо. Пласт старається знайти у юнака його особливі замилювання і здібності, розвиває їх і скеровує у відповідному напрямі, у напрямі найкращої служби батьківщині. Так ставить Пласт перед юнака, у спосіб зрозумілий для нього, проблеми національного будівництва у всій ширині і спонукує його підготовлятися і брати участь у ньому.

Пластова гурткова система — це мініатура ширшого суспільного життя. Гурток чи курінь — це немов мініатурна мала республіка з її урядом-проводом, вибраним в демократичний спосіб, з фінансовою, господарською і культурною політикою, зі взором адміністрації і т. п. В гуртку молодь вчиться основних принципів суспільного життя, вчиться практично виконувати певні функції з різних ділянок життя спільноти, вчиться організувати його і керувати ним.

Поступаючи вперед у пластовому вишколі, молодь знайомиться з вищими з'єднаннями пластової організації, кошами, областями й врешті з головною командою; бере участь у працях різних з'їздів, зустрічей, комісій; організує курси, табори й виступи для більшого числа членів. Наостанці, згідно з вимогами пластових проб, починає активну працю у різних громадських установах, трактує спочатку те як виховний засіб, а пізніше як свій національний обов'язок.

Так знаходить молодь в Пласті правдиве державницьке виховання і вишкіл. І наша 37-річна історія дає нам безліч доказів великої користі цієї пластової виховної праці. Багато наших установ, організацій і підприємств може почитатися своїми працівниками-пластунами!

Якщо йде про службу суспільності, то основою, що від неї треба виходити, є шоденний «добрий вчинок». Але його треба відповідно до віку й вироблення пластуна поглибити й поширити. Так перетворюється добрий вчинок у поміч в наглих випадках, пожарництво, рятівництво при природних чи інших катастрофах (війна!), в громадний організований добрий вчинок у користь якоїсь акції допомоги бідній дитворі, хворим чи безпомічним громадянам, поміч й опіку гуртка над товаришем, що потребує моральної або матеріальної помочі, відвідування самотніх громадян у шпиталі, коляда на добродійні цілі, тощо.

Ініціативу, плянування і переведення таких добрих вчинків залишаємо самій молоді; щойно тоді вона відчуває, що це її особиста справа, щойно тоді такі вчинки мають виховне значення.

Наші громадські чинники дуже часто вимагають, щоб пластуни брали участь у різних національних святах, виступах чи інших публічних імпрезах. Часто роблять вони те з пропагандивних міркувань, щоб показати, що молодь йде з ними. Деколи роблять це тому, бо самі не в силі виконати наміченого завдання і потребують чужої допомоги. А дехто підходить до цього зі щиро патріотичних почувань і хоче, щоб їх заманіфестувало ціле українське громадянство. Ще інші керуються виховними міркуваннями, хочуть, щоб молодь змалку привчалась до громадської праці.

Ми стоїмо на становищі, що участь молоді в усіх імпрезах має бути подиктована в першу чергу виховними оглядами. Молодь має виховуватись і приготовлятися — а не маніфестувати чи демонструвати. Національні свята для молоді конечно потрібні, але їх найкраще відбувати у малих власних гуртах, де кожний член бере активну участь у приготуванні і переведенні свят (святочних сходин), бо тільки чинне переживання має виховне значення. Цілу увагу пластуна треба звернути на предмет святкування, щоб вона не роздрібнювалася на різні побічні, часто негативні з виховного боку супровідні з'явища, як: неточність громадянства, галасливість публіки, невідповідна обстановка тощо.

Більш вироблених пластуна все ж таки допускаємо до участі у національних імпрезах. Вибираємо такі імпрези, що мають загально-національний характер, з участю всього українського громадянства, а не тільки певних політичних, віровизнаневих чи громадських шарів; такі імпрези, що їх підготування і відбуття мають виразні виховні моменти: пільність, річевість, точність, достойність. Пластуни беруть участь в таких імпрезах, як рівнорядні члени громадянства. Коли участь беруть тільки делегації і представники громадських чинників, повинні взяти участь тільки представники Пласту й повинні одержати рівні з ними права: відповідне місце, однакові обов'язки й однакове відношення. В ніякому випадку Пласт не повинен виступати в ролі чорноробочого робітника. Якщо треба допомогти в прибиранні залі, продажі квитків, впровадженні на залю тощо, то це можуть зробити приватно, не в одностроях!, поодинокі пластові частини (евент. як пластовий заробіток), або офіційно в одностроях, коли Пласт є в числі співорганізаторів і візьме на себе частину праці, як напр. втримання порядку, почесна сторожа, чи інша «національна служба». В кожному випадку участь у публічних виступах треба обмежити до такої міри, щоб не змінити некорисно відношення поміж внутрішньою виховною діяльністю і зовнішніми виступами.

Американський Скавтінг, один з найсильніших у світі, так визначає у своєму статуті справу публічних виступів: «Провідники можуть, коли це можливе, співпрацювати з громадянством і брати участь у публічних зібраннях безпартійного чи неполітичного характеру так, щоб дати пластунам нагоду виконати свою службу в згоді з їх пластовим вишколом, а не щоб брати участь в параді, або виставляти себе тільки на показ у своїх одностроях».

При дальшому розпорощенні на еміграції Український Пласт буде мати особливі завдання в цій ділянці. З огляду на конечність боротьби з денационалізацією, Пласт буде змушений більш активно включитися в суспільно-громадську працю. Однак і в цих виняткових умовах не повинен Пласт перейти на організацію виключно просвітянського характеру, тільки, навпаки, мусить ще пильнішу увагу звернути на посилення своєї виховної чинності.

* * *

Ще більш дразливою справою є для Пласту відношення до українського політичного життя.

У нас звичайно громадську працю розуміють вузько і за громадських діячів уважають тільки партійно-політичних діячів. Від Пласту вимагається підготовлення саме до такої «громадської» праці. Деякі наші безоглядні і некритичні політичні чинники

вперто стоять на становищі, що молодь мусить вже змалку заправлятися у практичному виконуванні партійно-політичної роботи. Вони руководяться потребою за всяку ціну, хоч би за ціну здеморалізування і здеправування молоді, здобути собі партійний доріст. Вони не хочуть бачити, яку шкоду національному організмові приносить їхня »політична виховна праця«. Вони не бачать, що цим приносять і собі шкоду: розчарована і знеохочена жорстоким політичним життям молодь покине їхні ряди, як дійде до трохи зрілішого віку (25—30 років) і почне більш критично й розумно дивитися на всі проблеми національного життя.

Історичний досвід, наш і чужий, вчить переконливо, що молодь, яка від наймолодших років виростає в атмосфері підпілля, нелегалітчини, терористичних актів і кінцевого при тому перекреслення всіх етичних і моральних засад, — така молодь не може змінитися психічно у старшому віці й взятись за конструктивну, державно-творчу працю, навіть хоч би вже в своїй власній державі. Така здеправована молодь залишиться назавжди руйнуючим і деструктивним елементом.

Змагання політичних чинників творити добудівку власного доросту допроваджує до перехрещення інтересів з Пластом. Зasadничо є три можливі розв'язки цієї проблеми:

1. Задержання дотеперішнього стану боротьби за молодь зі всіма негативними супровідними явищами. — Подвійна присяга і подвійна залежність молоді від різних провідників перекресленого усяку виховну роботу й деморалізує молодь. Відкидаємо таку розв'язку як крайне шкідливу.

2. Співпраця Пласту і політичних організацій, розмежування, узгодження виховних засобів, матеріалу тощо. Ця розв'язка можлива тільки при певних передумовах: тільки одна політична організація, повна обостороння лояльність, чесна гра, щирість. В теперішніх умовах отже не має ніяких виглядів на успіх.

3. Ми твердо і рішуче боронимо єдиного слухного з національної точки зору ставлення справи: Молодь до 18 року життя не сміє брати участі в партійно-політичному житті і то в ніякій формі!

З повним признанням треба тут відмітити, що всі державно-творчі політичні чинники вповні погодилися на таку розв'язку справи. Однак є ще деякі чинники, що або не годяться на таку розв'язку, або діють нещиро, змагаючи підступно до опанування Пласту для себе. Наше становище може довести до взаємного поборювання і боротьби за молодь. Однак і за таку ціну мусимо боронити нашого становища, єдино правильного з національної точки погляду.

Ця вимога не визначає, однак, що молодь треба відмежувати від національного життя. Навпаки, пластова молодь мусить бути вихована у національно-патріотичному дусі, мусить цікавитися і познайомитися з усіма проявами національного життя і в більш зрілому віці (старші пластуни) мусить завершити своє виховання також й ідеологічно-політичним вишколом. Бо старші, зрілі вже громадяни-пластуни, які перейшли в юнацьких роках свого життя повний пластовий вишкіл, не тільки можуть, але й повинні брати участь у громадському і політичному житті своєї нації. Це ж їх головний обов'язок і одна з важніших форм служби батьківщині.

Однак і тут треба подати певні напрямні, що їх пластуни-сеніори мають придержуватися. Перша — це вимога брати участь у праці тільки таких громадських установ і політичних угруповань, що без найменших сумнівів не приносять шкоди українській справі, не перекреслюють відвічних справедливих змагань української нації, не підривають української національної субстанції. Друга — це вимога брати участь у праці тільки таких громадських установ і політичних угруповань, що придержуються загально прийнятих засад громадської і загально-людської етики, християнської моралі, що не перекреслюють основних засад честі й лицарськості, що одним словом, засадничо не порушують Пластового Закону і Присяги. І третє — пластун-сеніор мусить завжди в своїй громадській чи політичній діяльності діяти згідно з пластовим світоглядом, повинен вносити у громадське й політичне українське життя засади чесного змагу, етики, правопорядку й толеранції.

Молодь має потребу »вижитися«^{*} чуттєво, потребу глибоких переживань і зворушень. І Пласт мусить задовольнити ці потреби молоді. Пласт мусить замінити своїми гуртками і »пластовою тайною«^{*} — атракційну силу підпілля; мусить дати молоді ту романтичну таємничість, за якою вона шукає; своїми мандрівками, вправами і змаганнями мусить дати твердість героїчного життя. Ціла система пластової діяльності є саме пристосована до тих потреб молоді, тільки треба це зрозуміти і використати. Не робити з Пласту другої школи, чи дому поправи. Дати молоді самоуправу, щоб вона віднайшла сама себе, а не тягнути її постійно немов на мотузку за собою. Не забуваймо, що Пласт має бути організацією молоді! Тоді багато проблем знайде свою розв'язку зовсім самочинно.

* * *

Не менш важливою, але зовсім окремою проблемою є наші зв'язки з чужими скавтовими організаціями, з міжнародним Скавтігом. Український Пласт не мав досі ніколи повної можливості виступати на міжнародній арені. Все ж таки виконано на тому полі дуже багато. Згадаймо хоч такі наші виступи, як на Джемборі Слов'янському в Празі, Юго-слов'янському в Загребі, Світовому в Биркенгед, в Геделе, в Парижі, наші братерські зв'язки з Чеськими Юнаками і т. п. Тепер перед нами відчиняються двері на всю ширину. Від нашої рухливості залежатиме, як ми використаємо ці можливості.

Значення зв'язків з чужиною в нас звичайно не доцінюють. Для нас, пластунів, вони мають особливе значення:

1. Чинно пережите світове братерство дає почуття рівноправності і громадянських прав у світі. Плекає шляхетні лицарські риси характеру у молоді.

2. Пізнання чужих народів, чужого досвіду, знання мов, набуття товариської оглади — виробляють тип »світової людини«. Такий вишкіл може нам дати тільки зустріч з чужинцями.

3. Незвичайно важлива є техніка зв'язків з чужинцями: вміння нав'язувати й вдержувати зв'язки, здобувати собі приятелів у широкому світі. Це школа наших майбутніх дипломатів і закордонних представників.

4. Про вагу репрезентації, пропаганди й оборони доброго імені української нації у світі — не приходиться багато говорити.

Способи і засоби зв'язків з чужинцями бувають дуже різ-
нородні:

1. Особисті зв'язки поодиноких пластунів або й цілих гурт-
ків, особливо часте й точне листування. Потрібне знання мови
нашого приятеля, або якоїсь світової. Дуже допоміжним є
знання есперенто, філіателія, збирання листівок, тощо.

2. Офіційний зв'язок Пластової Старшини з чужинними
організаціями. Для того потрібний окремий реферат зв'язків
під проводом референта міжнародних зв'язків. При дальшому
розпорощенні дуже важними будуть наші зв'язки зі скавтовими
організаціями тієї країни, де ми опинимося. Основою для того
будуть резолюції XI. Світової Скавтової Конференції, однак
вже тепер треба б виробити і подати до відома напрямні для
тієї діяльності.

3. Не менше значення має наша участь у міжнародних
з'їздах, Джемборі, таборах, нарадах тощо. Дуже улюблені у
чужинців є громадні відвідування скавтів. Особливу увагу звер-
нути на дописування до чужої скавтової преси.

Всі ці завдання вимагатимуть від нас великих зусиль і ще
більших коштів. Державні скавтові організації одержують на
ті цілі багаті дотації з державної каси, у нас мусить допомогти
ціле наше громадянство, бо ця діяльність далеко переходить
межі заінтересувань самого Пласту та стає справою цілої укра-
їнської нації. Для подолання цих завдань треба б розбудувати
цілий апарат, використати наших пластунів в чужині та ті
зв'язки, що їх вже маємо. Користі з цього винагородять нам
всі наші труди а свідомість, що ми виконуємо одну з важніших
ділянок служби батьківщині, додасть нам сили і витривалости
в цій праці.

* * *

На закінчення підкреслюю: Нашим гаслом не є «Там
батьківщина, де добре», — тільки «Всюди для батьківщини!»
Наша мета: Вдержати живим і міцним Україн-
ський Пластовий Рух та перенести і закріпити
його у власній Українській Державі!